

Η επιδίωξη για ανάπτυξη δεξιοτήτων στα νέα Προγράμματα Σπουδών & στα Εργαστήρια Δεξιοτήτων

Παναγιώτης Πήλιουρας, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ

ΝΕΑ & ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΝΑ ΒΑΘΜΙΔΑ	
	ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ / «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»
Κοινωνικές Επιστήμες	10	4
Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία και Μαθηματικά	13	6
Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Πρώτη σχολική ηλικία	10	1
Τέχνες - Πολιτισμός	2	4
Σύνολο	35	15

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ, ΑΘΗΝΑ 2021

Πράξη «Αναβάθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και Δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού
Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» - MIS: 5035542

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΟΔΗΓΟΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ, ΑΘΗΝΑ 2021

Πράξη «Αναβάθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και Δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού
Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» - MIS: 5035542

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:
 - 1.1. Της περ. ε' της παρ. 11 του άρθρου 4 του ν. 1566/1985 (Α' 167), σε συνδυασμό με τις διατάξεις των παρ. 1, 2 του άρθρου 7 του ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α' 188),
 - 1.2. Της υποπερ. ββ της περ. α της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 3966/2011 «Θεσμικό πλαίσιο των Πρότυπων Πειραματικών Σχολείων, ίδρυση Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Οργάνωση του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ" και λοιπές διατάξεις» (Α' 118),
 - 1.3. του άρθρου 175 του ν. 4823/2021 «Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» (Α' 136),
 - 1.4. του άρθρου 90 του Κώδικα της Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005 - Α' 98), σε συνδυασμό με την παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133),
- (2) νισμό, τη γλώσσα, η οποία, ενώ κατατάσσεται στις βασικές της δομές με φυσικό τρόπο κατά την προσχολική ηλικία του παιδιού, καλλιεργείται και βελτιώνεται, στη συνέχεια, στη σχολική πράξη ως αναγκαίο μέσο πρόσβασης σε όλες τις πτυχές της πολύπλοκης αντικειμενικής και υποκειμενικής πραγματικότητας και ως δείκτης ατομικής κοινωνικής και πολιτισμικής ταυτότητας. Κάθε μητρική γλώσσα, χωρίς να υποτιμάται η σημασία της γνώσης και των άλλων γλωσσών, έχει κεντρικό ρόλο στην κοινωνία και την εκπαίδευση. Η ελληνική γλώσσα, ειδικότερα, αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση, αφού διαθέτει μακράννη προφορική και γραπτή παράδοση έχοντας, παράλληλα, αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα γλωσσικών ποικιλιών. Στην εκπαίδευση, η γλώσσα εμπλέκεται ενεργά σε κάθε γνωστικό αντικείμενο του σχολείου, τόσο μέσω της ορολογίας κάθε επιστήμης και των γλωσσικών πράξεων που παραγωγής λόγου σε κάθε γνωστικό πεδίο, σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Η καλλιέργεια, επομένως, της προσληπτικής ικανότητας και της προφορικής και γραπτής έκφρασης αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη γνωσιακή, κοινωνική και γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών/-τριών, καθώς οι ανεπτυγμένες γλωσσικές δομές συνδέονται και αλληλεπιδρούν με την ωρίμαση των νοητικών διεργασιών και την κοινωνικοποίηση των παιδιών στη σχολική και πολιτισμική τους κοινότητα. Με δεδομένη τη σπουδαιότητα αλλά και την πολυ-

<http://iep.edu.gr/el/nea-ps-provoli>

ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ

Βασικές αρχές των νέων Προγραμμάτων Σπουδών

Συνοχή μεταξύ γνωστικών αντικειμένων και γνωστικών πεδίων / λειτουργικές μεταβάσεις από τάξη σε τάξη και από βαθμίδα σε βαθμίδα

Μάθηση με νόημα για τους/τις μαθητές/τριες και σύνδεση με την κοινωνική πραγματικότητα

Ανταπόκριση στις προκλήσεις του μέλλοντος
Ήπιες δεξιότητες / Δεξιότητες 21^{ου} αι.

Μεταγνωστικές δεξιότητες / Αναστοχασμός επί των μαθησιακών διαδικασιών (Μαθαίνω πώς να μαθαίνω)

Συμπερίληψη / Συμμετοχή χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς

Διαθεματικότητα / Διεπιστημονικότητα
Ολιστική προσέγγιση της γνώσης

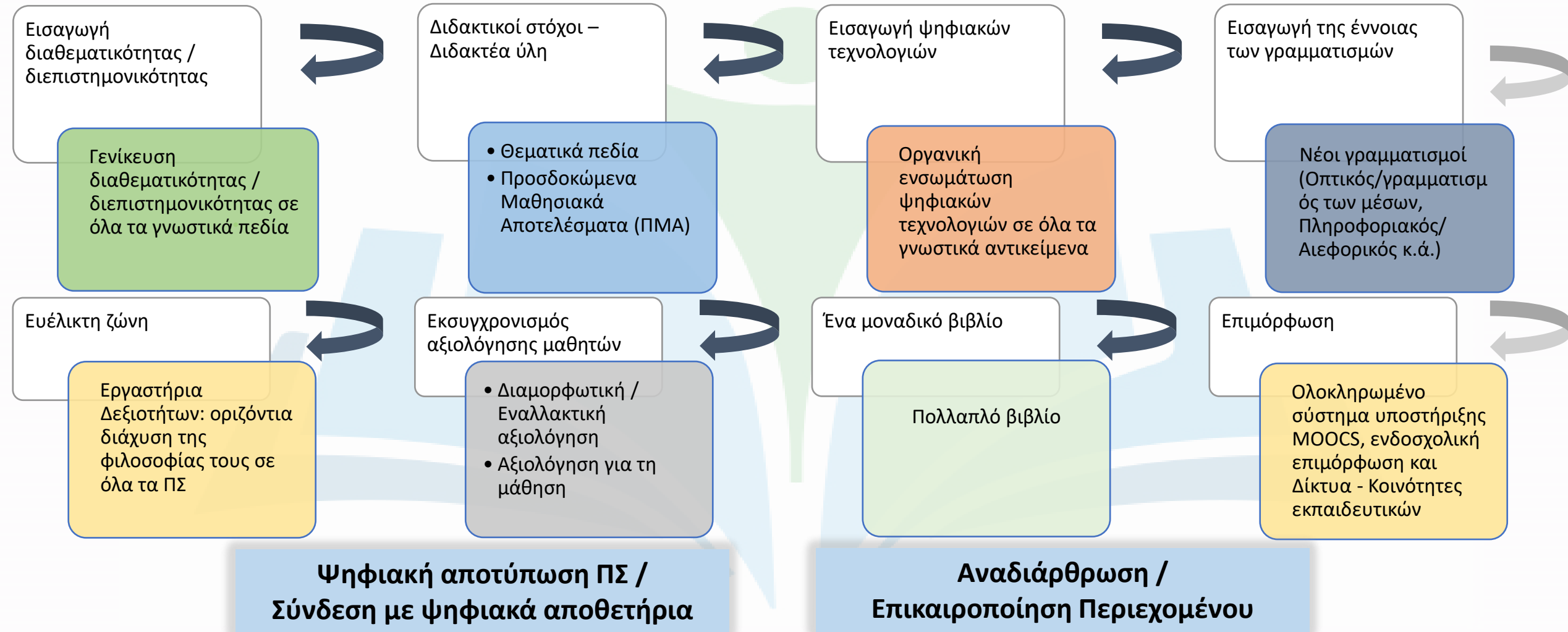
Βασικοί οριζόντιοι προσανατολισμοί των νέων Προγραμμάτων Σπουδών

Υποστήριξη των μαθητών/τριών, ώστε να:

- αποκτήσουν δεξιότητες **κριτικά σκεπτόμενων** ανθρώπων που **μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν, πώς να ερευνούν και πώς να γίνονται δημιουργικοί και αποτελεσματικοί,**
- **λαμβάνουν αποφάσεις** που βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα,
- αναλαμβάνουν **πρωτοβουλίες** και να λειτουργούν με **αίσθημα ευθύνης** στη σχολική τάξη και στη ζωή τους,
- αποκτήσουν **αυτοεκτίμηση, αυτοπεποίθηση, ενσυναίσθηση και ανθεκτικότητα,** ώστε να είναι ικανοί να συνδέονται και να επικοινωνούν με τους άλλους,
- **συμμετέχουν σε δράσεις** για την αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων της εποχής (περιβαλλοντική κρίση, προσφυγική κρίση, επιδημίες κ.ά).

Νέα Προγράμματα Σπουδών: Τομές και Συνέχειες

Από τα ισχύοντα στα νέα Προγράμματα Σπουδών

Οργάνωση περιεχομένου με άξονα θεματικά πεδία σε κάθε γνωστικό αντικείμενο/μάθημα

Τα **θεματικά πεδία** αποτελούν τους αφετηριακούς άξονες με βάση τους οποίους οργανώνεται το περιεχόμενο κάθε μαθήματος.

Μπορεί να αποδίδουν:

Τις βασικές
κεντρικές
ιδέες του
αντικειμένου

Τους άξονες
προσέγγισης
του
αντικειμένου

Πανοραμικός Πίνακας θεματικών πεδίων/επιμέρους θεματικών /επιμέρους ενοτήτων και ενδεικτικής κατανομής ωρών ανά θεματικές

Μελέτη Περιβάλλοντος

Παράδειγμα θεματικού πεδίου **βάσει κεντρικής έννοιας**: «Πολιτειότητα»

Θεματικά Πεδία (οι βασικές κεντρικές ιδέες του αντικειμένου που διατρέχουν τις τάξεις)	Επιμέρους θεματικές	Επιμέρους ενότητες (τα επιμέρους περιεχόμενα)			
		Α' Δημοτικού	Β' Δημοτικού	Γ' Δημοτικού	Δ' Δημοτικού
Πολιτειότητα	Πολίτης/δημότης / Έλληνας πολίτης / ευρωπαίος πολίτης / πολίτης του κόσμου	Πολίτης / ταυτότητα [3]	Πολίτης / ταυτότητα [3]	Δημότης/ πολίτης [2]	Έλληνας πολίτης / ευρωπαίος πολίτης / πολίτης του κόσμου [2]
	Διαφορετικότητα / Συμπερίληψη	Μια τάξη και ένα σχολείο για όλους: διαφορετικότητα / συμπερίληψη [3]	Μια γειτονιά για όλους: διαφορετικότητα / συμπερίληψη [3]	Μια πόλη (ένας Δήμος) για όλους: διαφορετικότητα/ συμπερίληψη [2]	Ένα κράτος για όλους: διαφορετικότητα / συμπερίληψη [2]
	Αξίες	Αξίες: αγάπη, φιλία [3]	Αξίες: ευτυχία, φροντίδα [3]	Αξίες: συνεργασία, σεβασμός, αλληλεγγύη [2]	Αξίες: δημοκρατία, ισότητα, δικαιοσύνη [2]
	Κυκλοφοριακή αγωγή	Ο μαθητής ως επιβάτης αυτοκινήτου [3]	Ο μαθητής ως πεζός Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας [3]	Ο μαθητής ως επιβάτης σε μέσα μαζικής μεταφοράς [2]	Ο μαθητής ως ποδηλάτης Κώδικας Οδικής κυκλοφορίας [2]

Εξασφάλιση συνοχής και συνέχειας από τάξη σε τάξη και από βαθμίδα σε βαθμίδα

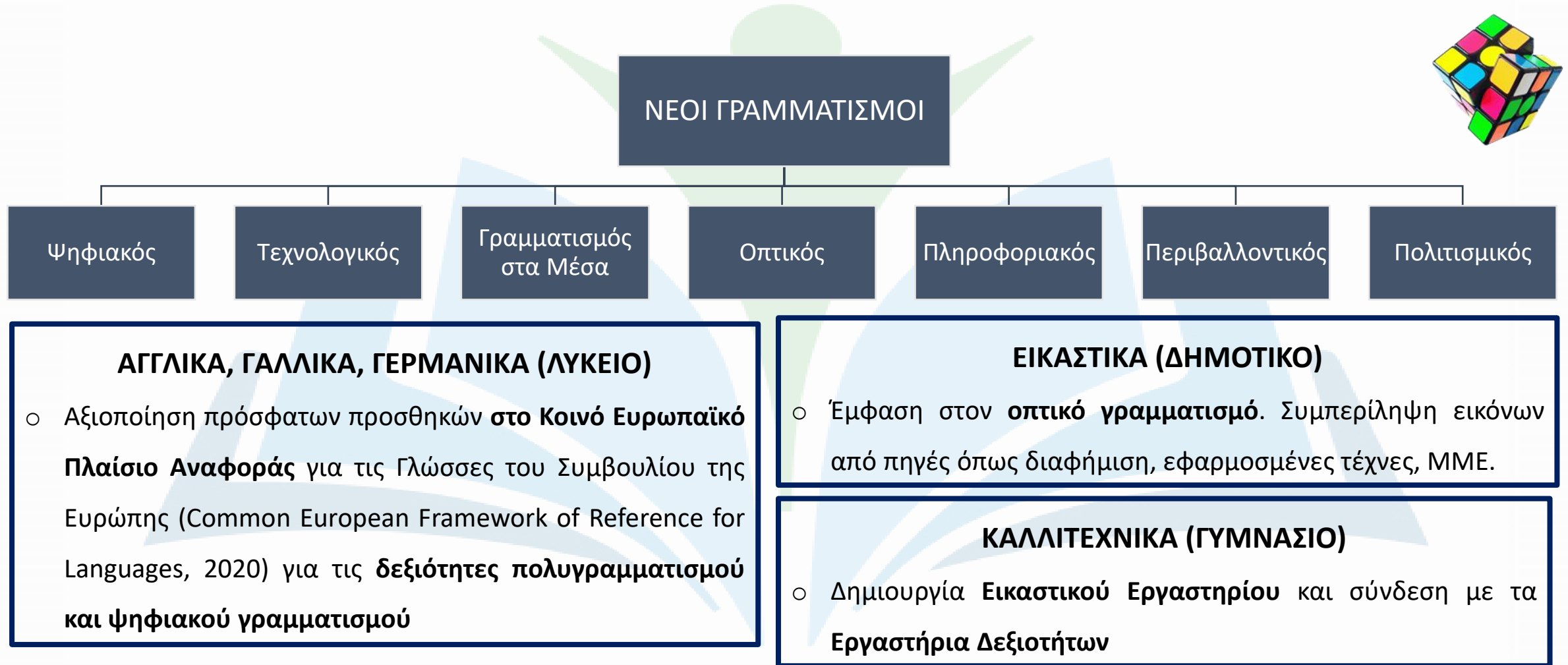
Μοτίβο – Συναρτήσεις

ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ: **ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ**

Α' Δημ	Β' Δημ	Γ' Δημ	Δ' Δημ	Ε' Δημ	Στ' Δημ	Α' Γυμν	Β' Γυμν	Γ' Γυμν	Α' Λυκ	Β' Λυκ	Γ' Λυκ
Αναγνωρίζουν μοτίβα	Αναγνωρίζουν μεταβαλλόμενα μοτίβα	Αναγνωρίζουν απλά αριθμητικά μοτίβα	Αναγνωρίζουν πιο σύνθετα αριθμητικά μοτίβα	Επιλύουν προβλήματα αξιοποιώντας μοτίβα	Αναπαριστούν μοτίβα, γλωσσικά, συμβολικά, γεωμετρικά	Επιλύουν προβλήματα καθημερινής ζωής αξιοποιώντας γραμμικά μοτίβα	Αναγνωρίζουν σε καταστάσεις της καθημερινής ζωής τα <u>συμμεταβαλλόμενα</u> μεγέθη	Επιλύουν προβλήματα καθημερινής ζωής αξιοποιώντας τετραγωνικές συναρτήσεις	Εξετάζουν αν μία αντιστοιχία είναι συνάρτηση και αναπαριστούν συναρτήσεις	Αναγνωρίζουν ιδιότητες συγκεκριμένων συναρτήσεων όπως οι τριγωνομετρικές και τις αξιοποιούν για να ερμηνεύσουν φαινόμενα όπως τα περιοδικά	Αναγνωρίζουν και μελετούν μοντέλα πληθυσμών που η μεταβολή τους περιγράφεται με εκθετικές συναρτήσεις όπως είναι τα κρούσματα Covid-19

Παράδειγμα ανάπτυξης θεματικής ενότητας «Μοτίβο-Συναρτήσεις» στο πλαίσιο του θεματικού πεδίου «Αριθμός-Άλγεβρα-Ανάλυση». Από την αναγνώριση μοτίβου στην Α' Δημοτικού έως τη μελέτη μοντέλων πληθυσμών που η μεταβολή τους περιγράφεται με εκθετικές συναρτήσεις, όπως τα κρούσματα COVID 19.

✓ Καλλιέργεια Δεξιοτήτων και Γραμματισμών / Διασύνδεση με τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων (1)

✓ Καλλιέργεια Δεξιοτήτων και Γραμματισμών / Διασύνδεση με τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων (2)

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

- Οι δραστηριότητες υλοποιούν την «ολοκληρωμένη προσέγγιση STEAM», αξιοποιώντας έννοιες και εργαλεία της Υπολογιστικής Επιστήμης, της Εκπαιδευτικής Ρομποτικής, του Διαδικτύου των πραγμάτων (Internet of Things), της Εικονικής και Επαυξημένης πραγματικότητας, της τεχνητής νοημοσύνης (*Artificial intelligence - AI*)
- Ακολουθείται και ενισχύεται το παράδειγμα των **Εργαστηρίων Δεξιοτήτων**

ΦΥΣΙΚΗ – ΧΗΜΕΙΑ - ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Πειραματισμός σε ομάδες

Ενεργός εμπλοκή των μαθητών σε μαθησιακές δραστηριότητες, τόσο **εργαστηριακές** όσο και με **αξιοποίηση των Τ.Π.Ε.**

Σύνδεση με ψηφιακό υλικό / Αποθετήριο μαθησιακών αντικειμένων / Αποθετήριο διδακτικών σεναρίων

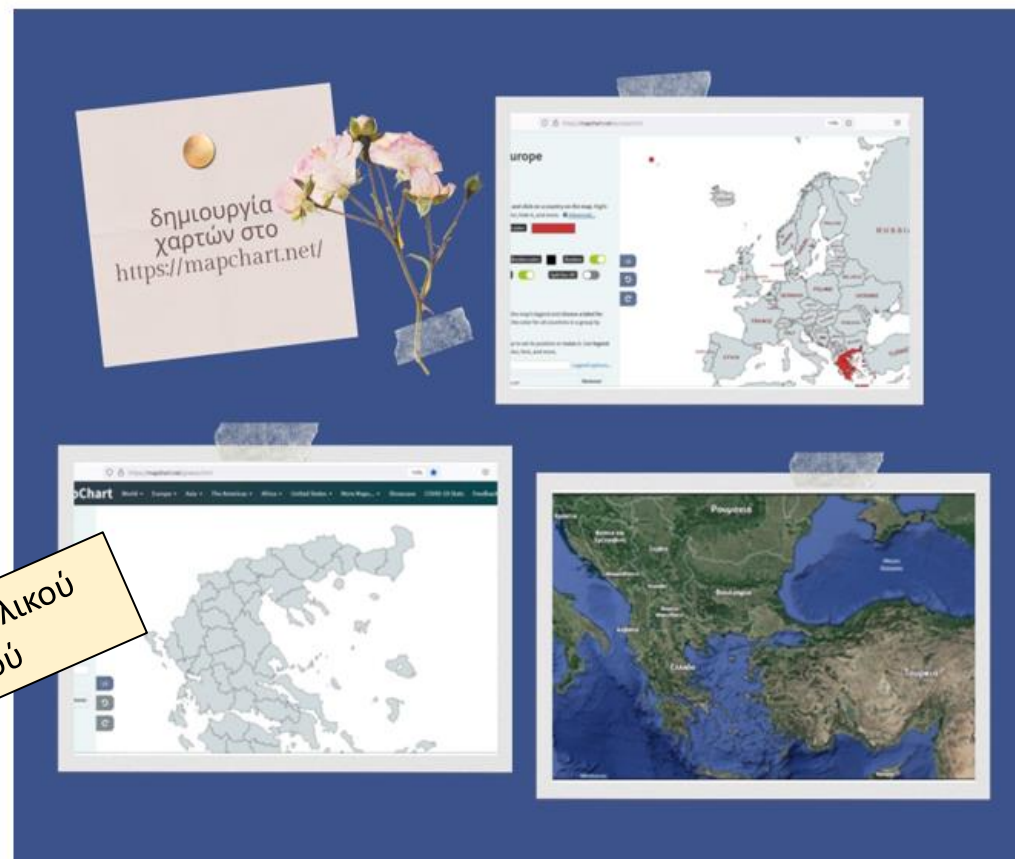
Τα Προγράμματα Σπουδών συνδέονται με:

Ψηφιακό υλικό σε αποθετήριο ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων

Ψηφιακό υλικό σε αποθετήριο διδακτικών σεναρίων

Εικόνα 2: Podcasts στην τάξη (φωτογραφίες των εκπαιδευτών)
Η σύνθεση της εικόνας έχει γίνει στο <https://www.canva.com/>

Εικόνα 1. Ενδεικτικά στιγμιότυπα από δημιουργία χαρτών στην εφαρμογή <https://mapchart.net/>
Η σύνθεση της εικόνας έχει γίνει στο <https://www.canva.com/>

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ (Δημοτικό) & ΓΕΩΛΟΓΙΑ – ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Γυμνάσιο)

- Χρήση Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών και ψηφιακής χαρτογραφίας
- Αξιοποίηση των εικονικών περιηγήσεων (Virtual Fields Trips) και των αφηγηματικών χαρτών (Story maps)

Παράδειγμα αξιοποίησης ψηφιακού υλικού
στη Μελέτη Περιβάλλοντος Δημοτικού

Εισαγωγή διδακτικής ενότητας με τίτλο «Εργαστήρια
Δεξιοτήτων» όλων των τύπων σχολικών μονάδων,
Νηπιαγωγείων, Δημοτικών και των Γυμνασίων

2020 - 2021

Πιλοτική Εφαρμογή των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων σε 218
σχολικές μονάδες, Νηπιαγωγεία, Δημοτικά και Γυμνάσια.

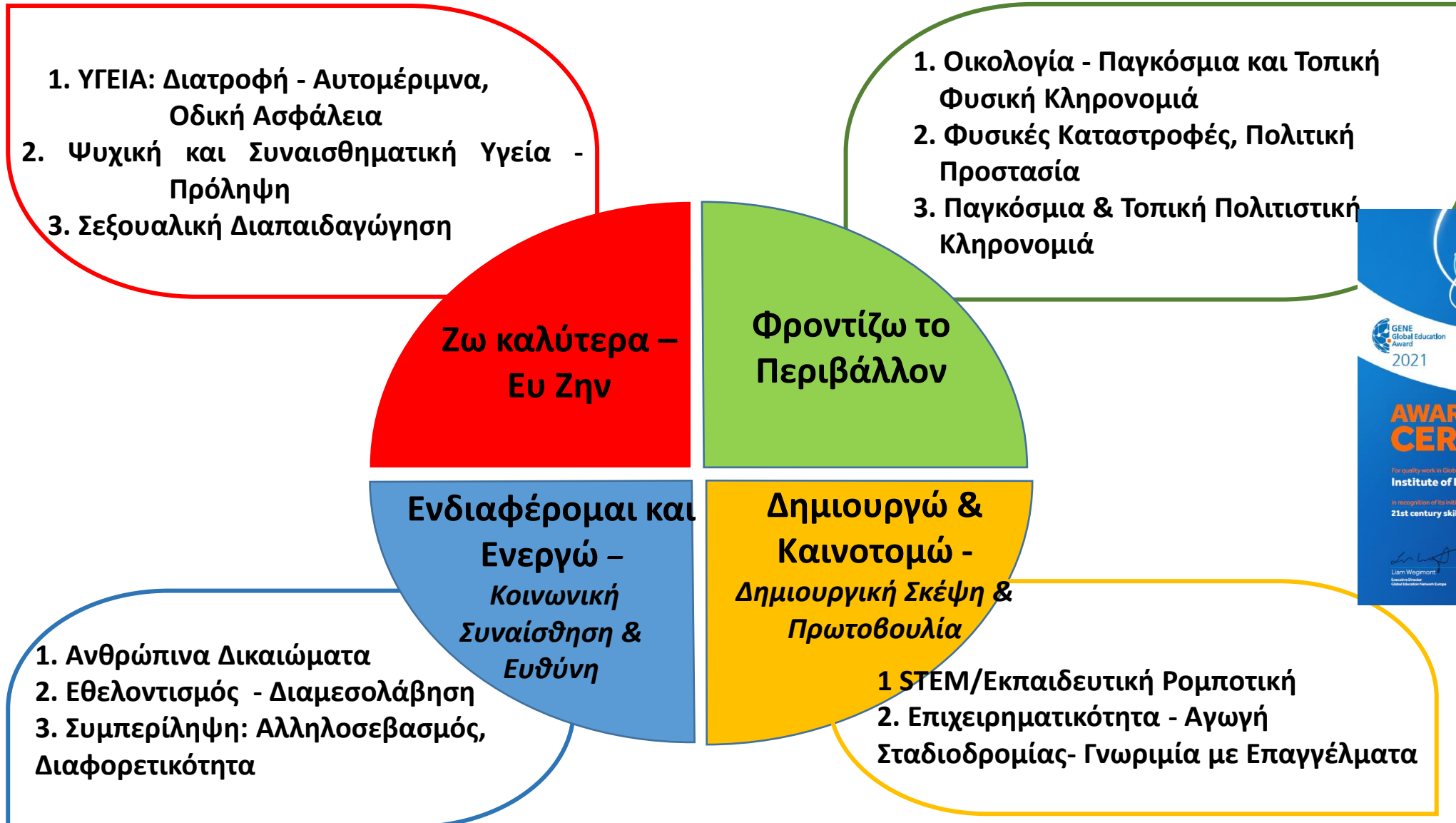
Αριθμ. 94236/ΓΔ4/4-8-2021
ΦΕΚ 3567

Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών για τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων
όλων των τύπων σχολικών μονάδων, Νηπιαγωγείων, Δημοτικών
και των Γυμνασίων.

Σκοπός των
«Εργαστηρίων
δεξιοτήτων»

η ενίσχυση της καλλιέργειας **ήπιων** δεξιοτήτων,
δεξιοτήτων **ζωής** και δεξιοτήτων **τεχνολογίας και**
επιστήμης στις μαθήτριες και στους μαθητές

Θεματικές Ενότητες

Δεξιότητες

- A1. Δεξιότητες μάθησης 21ου αιώνα (4cs)
- A2. Ψηφιακή μάθηση 21ου αιώνα
- A3. Παραγωγική μάθηση μέσω των τεχνών και της δημιουργικότητας

Δεξιότητες 21^{ου} αι. (4cs)

- B1. Δεξιότητες της κοινωνικής ζωής
- B2. Δεξιότητες της ψηφιακής ιθαγένειας
- B3. Δεξιότητες διαμεσολάβησης και κοινωνικής ενσυναίσθησης
- B4. Δεξιότητες επιχειρηματικότητας

Δεξιότητες Ζωής

Δεξιότητες της τεχνολογίας, της μηχανικής και της επιστήμης

- Γ1. Δεξιότητες της τεχνολογίας
- Γ2. Δεξιότητες διαχείρισης των μέσων
- Γ3. Ρομποτική

Δεξιότητες του νου

- Δ1. Στρατηγική σκέψη
- Δ2. Πλάγια σκέψη
- Δ3. Ρουτίνες σκέψης και αναστοχασμός
- Δ4. Κατασκευές, παιχνίδια, εφαρμογές
- Δ5. Δεξιότητες υπολογιστικής σκέψης

